

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu
z udziałem zainteresowanej P. S.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17
stycznia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 20 lipca 2022 r., sygn. akt III AUa 1074/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu
wyrokiem z dnia 20 lipca 2022 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującą się M.
S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w
Poznaniu z dnia 17 lipca 2020 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu
Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu z dnia 4 marca 2019 r.
stwierdzającej na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 68 pkt. 1 lit. a
ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz z
art. 83 § 1 k.c., że odwołująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom:
emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od dnia 13 sierpnia 2018 r. oraz

dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 19 listopada 2018 r. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek P. S..

Odwołująca się M. S. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 20 lipca 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 58 § 1 k.c., art. 83 § 1 k.c. oraz art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że skarga ta jest oczywiście uzasadniona. Przede wszystkim Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że zawarta między skarżącą a płatnikiem składek umowa o świadczenie usług jest jednocześnie umową zawartą dla pozoru (art. 83 § 1 k.c.) oraz umową zmierzającą do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.). Z utrwalonego orzecznictwa wynika jednak, że czynność zmierzająca do obejścia prawa nie może być równocześnie czynnością pozorną z uwagi na to, że pierwsza zostaje rzeczywiście dokonana, zaś druga jest jedynie symulowana. Natomiast Sąd zamiennie posługuje się tymi pojęciami w celu wykazania nieważności czynności.

Nadto, zdaniem skarżącej, Sąd błędnie zinterpretował przepisy art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, które nie podlegają różnej wykładni, a także oczywiście błędnie zastosował art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Mimo twierdzeń Sądów obu instancji dotyczących tego, że skarżąca nie przedstawiła żadnych wiarygodnych dowodów osobowych poświadczających jej pracę na rzecz płatnika składek, Sąd drugiej instancji pominął bowiem dowód z przesłuchania bezstronnego świadka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPIUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego:

z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Przede wszystkim nie ma racji skarżąca, sugerując, jakoby Sąd Apelacyjny uznał umowę zawartą przez skarżącą z płatnikiem składek jednocześnie za umowę pozorną i zawartą w celu obejścia prawa. O ile bowiem faktycznie takiej (nieprawidłowej) oceny dokonał Sąd pierwszej instancji, o tyle – jak jednoznacznie wynika z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku – Sąd drugiej instancji, po uprzednim przeprowadzeniu własnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, poczynił ustalenia faktyczne, które pozwoliły mu na ocenę, że zawarta przez skarżącą z płatnikiem składek (zainteresowaną P. S.) umowa miała charakter pozorny. Trzeba zaś podkreślić, że pozorność czynności prawnej jest okolicznością faktyczną, która podlega ustaleniu przez sądy powszechne. Ustalenie to nie podlega zaś kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie w ramach podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX nr 515699; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 334/09, LEX nr 604221; z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316; z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 439/15, LEX nr 2188634). Skarżący może więc kwestionować jedynie prawidłowość zastosowania art. 83 k.c. w ustalonych przez sąd okolicznościach faktycznych i kwalifikację tych okoliczności w kategoriach pozorności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 399/13, LEX nr 1477453).

Odnosząc się z kolei do sugestii, jakoby Sąd Apelacyjny błędnie z interpretował art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Sąd Najwyższy zauważa, że sugestii tej nie towarzyszy jakikolwiek wywód o

charakterze jurydycznym, który by ją potwierdzał. W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać istnienie zagadnienia prawnego, które miałoby istotny charakter, czy też wątpliwości dotyczących wykładni określonego przepisu, ponieważ że na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią natomiast odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Co do twierdzenia skarżącej dotyczącego błędnego zastosowania art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. należy zaś zauważyć, że Sąd drugiej instancji wyjaśnił przyczyny pominięcia dowodu z zeznań świadka, zawnioskowanego zresztą dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, a więc z naruszeniem art. 381 k.p.c., podkreślając, że kwestia wysyłki paczek przez skarżącą była w sprawie bezsporna. Zgodnie z art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. sąd może natomiast pominąć dowód mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy.

Niezależnie od tego spostrzeżenia Sąd Najwyższy stwierdza, że wspomniane pominięcie stanowiło element oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak

musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżąca nie wykazała potrzeby poddania jej skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

[ał]

[SOP]